

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
VI kadencja
Prezes Rady Ministrów
DSPA-140-165(4)/09

Warszawa, 27 listopada 2009 r.

Pan
Bronisław Komorowski
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Przekazuję przyjęte przez **Radę Ministrów stanowisko** wobec komisyjnego projektu ustawy

- o zmianie ustawy – Kodeks cywilny (druk nr 2368).

Jednocześnie informuję, że Rada Ministrów upoważniła Ministra Sprawiedliwości do reprezentowania Rządu w tej sprawie w toku prac parlamentarnych.

(-) Donald Tusk

Stanowisko Rządu

do komisyjnego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks cywilny (druk nr 2368)

Z uzasadnienia komisyjnego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks cywilny (druk nr 2368) wynika, że celem projektowanej nowelizacji jest wyeliminowanie istniejącego w obrocie cywilnoprawnym utrudnienia dla osób niemogących czytać, związanego z koniecznością dochowania formy aktu notarialnego w przypadku, gdy osoby takie mają złożyć oświadczenie woli w formie pisemnej.

Projektodawcy zamierzają osiągnąć zakładany cel poprzez uchylenie art. 80 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 16, poz. 93, z późn. zm.) – zwanej dalej „k.c.”.

W uzasadnieniu projektu autorzy wskazali, że obowiązywanie normy wynikającej z art. 80 k.c. powoduje dla osób niemogących czytać wiele praktycznych utrudnień, szczególnie w sytuacjach, w których osoby te szeroko uczestniczą w obrocie cywilnoprawnym, np. jako przedsiębiorcy. Dokonywanie czynności prawnych w formie aktów notarialnych wymaga podjęcia szeregu stosownych działań oraz poświęcenia czasu. Wskazany przepis nie uwzględnia warunków nowoczesnego obrotu gospodarczego. Interes niewidomego nie wymaga bowiem szczególnych środków ochrony. Osoba niewidoma może zawsze korzystać z pomocy osoby, do której ma zaufanie, może także uchylić się od skutków swojego oświadczenia woli, o ile zostało złożone pod wpływem błędu. Z powyższych względów przepis ten spotkał się z zasadniczą krytyką ze strony organizacji reprezentujących osoby niemogące czytać. Osoby te nie dostrzegają bowiem potrzeby tak daleko posuniętej ingerencji ustawodawcy w ochronę ich interesów.

Zawarte w projekcie rozwiązanie zasługuje na akceptację. Należy wskazać, że problematyka składania oświadczeń woli przez osoby niemogące czytać została także objęta projektem nowego Kodeksu cywilnego, opracowywanym przez Komisję Kodyfikacyjną Prawa Cywilnego działającą przy Ministrze Sprawiedliwości. W projektowanych art. 104–115 zawarto nowe regulacje dotyczące form oświadczeń woli, w których zrezygnowano z normy wyrażonej w art. 80 k.c., zastrzegającej formę aktu notarialnego dla składania oświadczeń woli w formie pisemnej przez osoby niemogące czytać. U podstaw projektowanego rozwiązania legły te same argumenty, które zostały przedstawione w uzasadnieniu komisyjnego projektu ustawy.

Odnosząc się natomiast do uzasadnienia komisyjnego projektu ustawy, zasadnym byłoby sprecyzowanie, że *ratio legis* art. 80 k.c. stanowi nie tylko ochrona praw i interesów osób niemogących czytać, ale także zapewnienie pewności obrotu prawnego poprzez ochronę interesów kontrahentów osób niemogących czytać przed możliwością podważenia doniosłości prawnej oświadczenia woli złożonego przez te osoby. W konsekwencji, uzasadnienie projektu ustawy powinno także wyjaśniać, dlaczego ochrona kontrahentów osób niemogących czytać nie jest uznawana przez projektodawcę za konieczną (przykładowo, w związku z tym, że przy dokonywaniu czynności prawnej kontrahent osoby niemogącej czytać może zadbać o potencjalne środki dowodowe dla wykazania, że osoba niemogąca czytać nie działała pod wpływem błędu – poprzez zapewnienie udziału osoby trzeciej, czy też udokumentowanie odczytania osobie niewidomej treści oświadczenia woli i jego akceptacji w drodze zapisu dźwiękowego). Ponadto, w akapicie drugim w zdaniu trzecim uzasadnienia projektu ustawy wyrazy „dokonywanie czynności prawnych” należałoby zastąpić wyrazami „składanie oświadczeń woli”. Norma prawna wynikająca z art. 80 k.c. obejmuje bowiem czynności, dla których wymagana jest forma pisemna, a nie forma aktu notarialnego. Zatem jedynie składanie oświadczenia woli przez osobę niemogącą czytać winno przybrać formę aktu notarialnego. Z kolei, w akapicie trzecim uzasadnienia projektu ustawy zdanie

drugie i trzecie powinno uzyskać brzmienie: „Interes osoby niemogącej czytać nie wymaga bowiem szczególnych środków ochrony. Osoba niemogąca czytać może zawsze skorzystać z pomocy osoby, do której ma zaufanie.” Hipotezą normy prawnej wynikającej z art. 80 k.c. objęte są nie tylko osoby niewidome, ale i osoby nieumiejące czytać. Przytoczona argumentacja dotyczy zaś w takim samym stopniu tak jednej, jak i drugiej kategorii osób.

Zasadnym byłoby również poszerzenie uzasadnienia projektu o wskazanie, że uchylenie art. 80 k.c. nie będzie oznaczać, iż osoby niemogące czytać zostaną pozbawione możliwości złożenia oświadczenia woli w formie aktu notarialnego. Osoby takie, zawierając umowę, będą mogły zawsze zabezpieczyć swoje interesy poprzez skorzystanie z tej właśnie formy oświadczenia woli. Wynika to z obowiązującej w naszym systemie prawa zasady wolności umów, która (w powiązaniu z pozostałymi przepisami kodeksu cywilnego) pozwala m.in. na swobodny, co do zasady, wybór formy oświadczenia woli.

Z zastrzeżeniem powyższych uwag, Rada Ministrów **pozytywnie opiniuje komisyjny projekt** ustawy o zmianie ustawy – Kodeks cywilny (druk nr 2368).